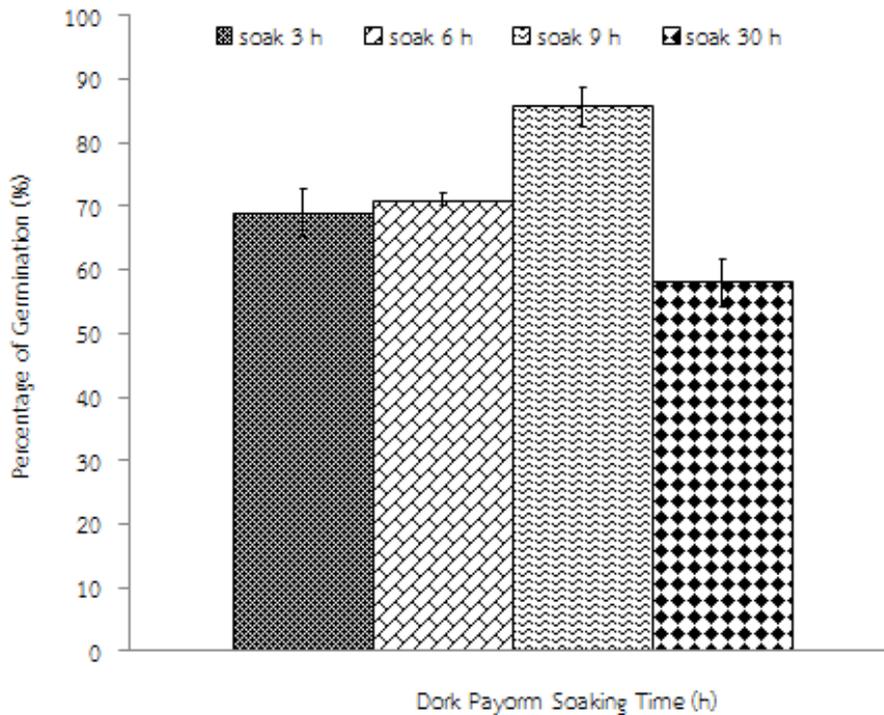

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ผลกระทบของเวลาการแช่และเวลาการบ่มที่ส่งผลต่อร้อยละการงอกของข้าวไร่

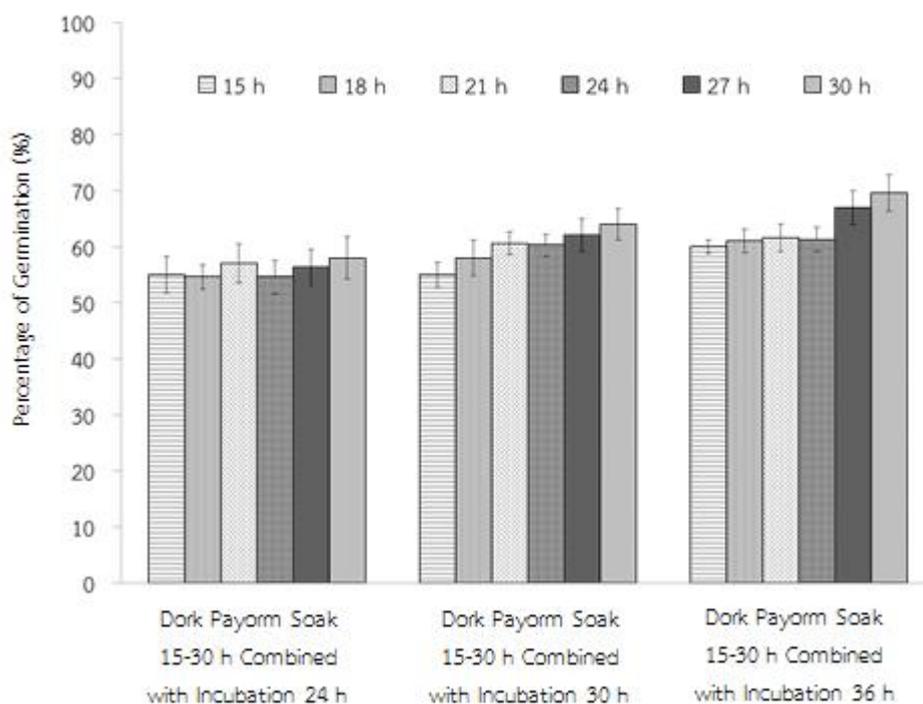

ภาพที่ 4.1 ผลกระทบของเวลาการแช่ข้าวไร่ที่ส่งผลต่อร้อยละการงอกของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอม

จากภาพที่ 4.1 แสดงร้อยละการงอกของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมจากการเพาะงอกด้วยเครื่องผลิตข้าวไร่งอก โดยเพาะงอกด้วยการแช่ข้าวในน้ำที่อุณหภูมิ 40°C ที่เวลา 3 6 9 และ 30 h ร่วมกับการบ่มที่อุณหภูมิ 50-60°C เป็นเวลา 24 h ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละการงอกของข้าวไร่เพิ่มขึ้นตามเวลาการแช่ที่เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาการแช่ 3-9 h ซึ่งมีร้อยละการงอกสูงสุดที่ 86 ที่เวลาการแช่ 9 h แต่เมื่อเพิ่มเวลาการแช่เป็น 30 h ร้อยละการงอกของข้าวไร่ลดลงเหลือ 58 ดังนั้นจึงทำการปรับเวลาการแช่ข้าวในช่วง 9 ถึง 30 h เป็น 15 18 21 24 27 เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงร้อยละการงอกในช่วงเวลาดังกล่าว รวมทั้งปรับเวลาการบ่มเป็น 24 30 และ 36 h เพื่อศึกษาผลกระทบของเวลาการบ่มต่อร้อยละการงอก โดยจะศึกษาร้อยละการงอกในข้าวสองสายพันธุ์ คือ พันธุ์ดอกพะยอม (Dork Payorn) และ หอมเจ็ดบ้าน (Hom Jedban)

จากภาพที่ 4.2 แสดงร้อยละการงอกของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วงเวลาการแช่ 15-30 h ร่วมกับการบ่ม 24 h ซึ่งมีร้อยละการงอกอยู่ในช่วง 54-58 เมื่อปรับเวลาการบ่มเพิ่มขึ้นเป็น 30 และ 36 h ร้อยละการงอกของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 55-64 และร้อยละ 60-69 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาที่เวลาการแช่เท่ากัน การปรับเพิ่มเวลาการบ่มส่งผลให้ร้อยละการงอกของข้าวไร่เพิ่มขึ้น โดยที่เวลาการแช่ 30 h ร่วมกับการบ่ม 36 h ให้ร้อยละการ

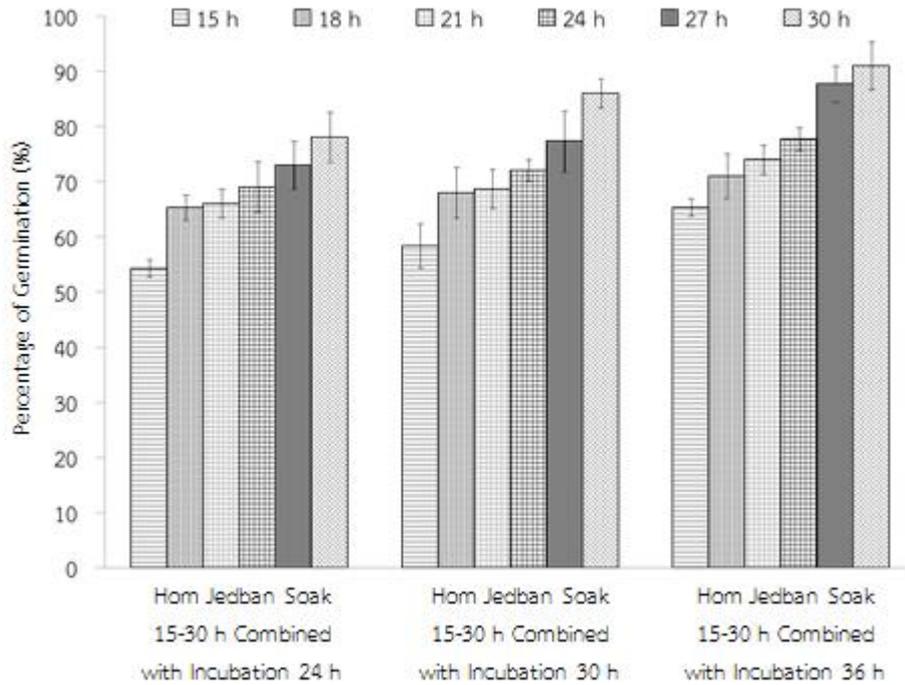
งอกของข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมสูงสุดเท่ากับ 69 นอกจากนี้ปริมาณร้อยละการงอกในช่วงเวลาการแช่ 15-30 h มีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 69 ซึ่งต่ำกว่าที่ช่วงเวลาการแช่ 3-9 h ที่มีร้อยละการงอกสูงสุดเท่ากับ ผลร้อยละการงอกดังกล่าวอาจจะเป็นเนื่องมาจากความเก่าของข้าวหลังการเก็บเกี่ยว โดยงานวิจัยของ Srisang et al. [30] ได้รายงานถึงผลกระทบของเวลาการเก็บข้าวที่ส่งผลต่อร้อยละการงอกของข้าว โดยพบว่าข้าวหอมมะลิ 105 มีร้อยละการงอกข้าวเหลือเพียงร้อยละ 50 เมื่อเก็บข้าวไว้นาน 10 เดือนก่อนนำมาหาร้อยละการงอก

ภาพที่ 4.2 ผลกระทบของเวลาการแช่และบ่มข้าวที่ส่งผลต่อร้อยละการงอกของข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอม

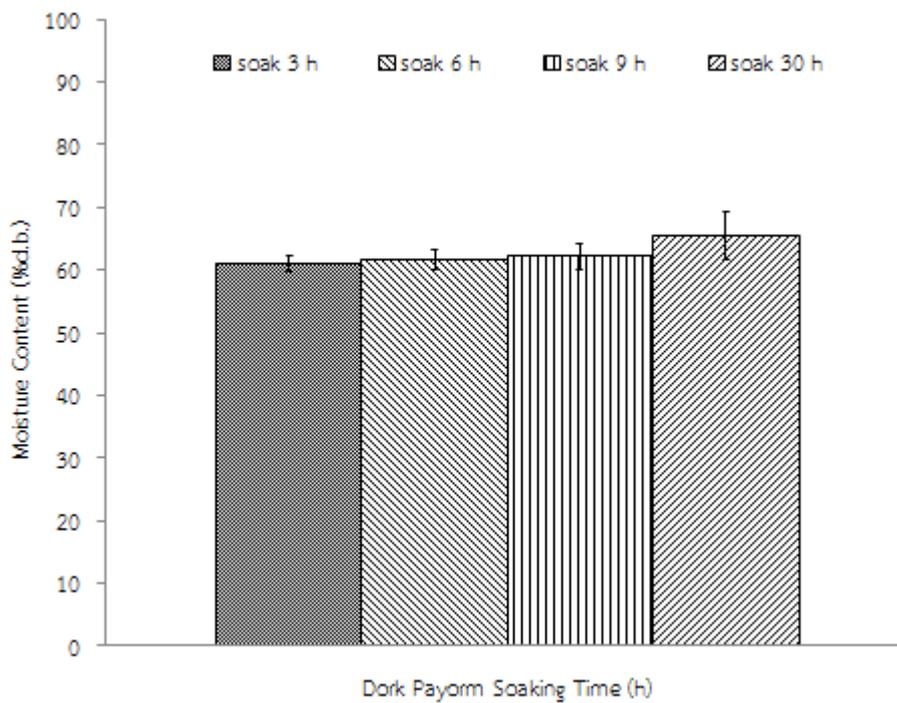
จากภาพที่ 4.3 เมื่อพิจารณาที่เวลาการแช่และเวลาการบ่มเท่ากัน ร้อยละการงอกของข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้านสูงกว่าข้าวพันธุ์ดอกพะยอม ยกเว้นที่เวลาการแช่ 15 h ร่วมกับเวลาการบ่ม 24 h โดยเฉพาะเมื่อแช่ข้าวเป็นเวลา 30 h ร่วมกับการบ่ม 36 h ข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้านมีร้อยละการงอกเพิ่มสูงสุดถึง 91 ซึ่งสูงกว่าร้อยละการงอกสูงสุดของข้าวพันธุ์ดอกพะยอม 1.3 เท่า ในทุกเวลาการบ่มที่ทำการศึกษาเมื่อเพิ่มเวลาการแช่มากขึ้น ร้อยละการงอกของข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้านเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวพันธุ์ดอกพะยอม โดยในช่วงเวลาการแช่ 15-30 h และเวลาการบ่ม 24 30 และ 36 h มีร้อยละการงอกของข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้านอยู่ในช่วงร้อยละ 54-78 58-86 และ 65-91 ตามลำดับ

ร้อยละการงอกของข้าวไร้ทั้ง 2 พันธุ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามเวลาในการแช่และการบ่ม ร้อยละการงอกของข้าวที่แตกต่างกันหลังผ่านกระบวนการแช่และการบ่มอาจจะเป็นผลมาจากพันธุ์ข้าวที่แตกต่างกัน

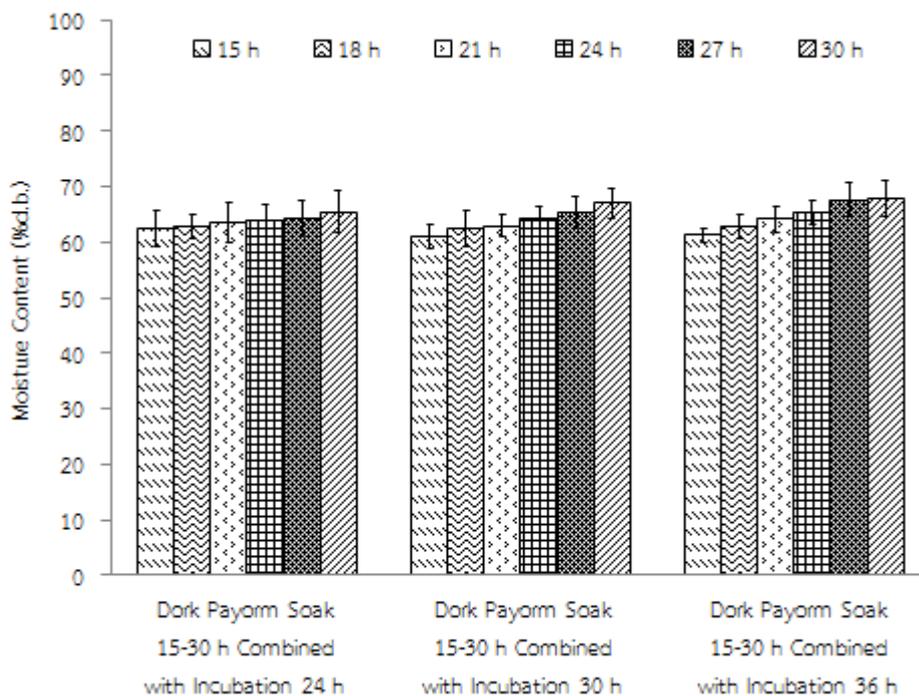
ภาพที่ 4.3 ผลกระทบของเวลาการแช่และบ่มข้าวที่ส่งผลต่อร้อยละการงอกของข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน

4.2 ผลกระทบของเวลาการแช่และเวลาการบ่มที่ส่งผลต่อปริมาณความชื้นข้าวไร้

ภาพที่ 4.4 ผลกระทบของเวลาการแช่ข้าวที่ส่งผลต่อปริมาณความชื้นของข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอม

จากภาพที่ 4.4 ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามเวลาการแช่ โดยมีปริมาณความชื้นมากที่สุดเท่ากับ 65% (d.b.) ที่เวลาการแช่ 30 h ซึ่งการเพิ่มขึ้นของปริมาณความชื้นนี้คิดเป็นเปอร์เซ็นต์การเพิ่มขึ้นได้ประมาณ 5% เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาการแช่ 3-9 h ที่มีปริมาณความชื้นเพิ่มขึ้นเพียง 0.8-1% ดังนั้นจึงทำการปรับเวลาการแช่ในช่วง 9-30 h เป็น 15 18 21 24 27 เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความชื้นของข้าวไร่ในช่วงเวลาดังกล่าว รวมทั้งศึกษาผลกระทบของเวลาการบ่มต่อปริมาณความชื้น โดยใช้เวลาการบ่ม 24 30 และ 36 h การศึกษาผลกระทบของเวลาการแช่และเวลาการบ่มต่อปริมาณความชื้นนี้ทดลองในข้าวไร่ 2 พันธุ์ คือ พันธุ์ดอกพะยอมและพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน

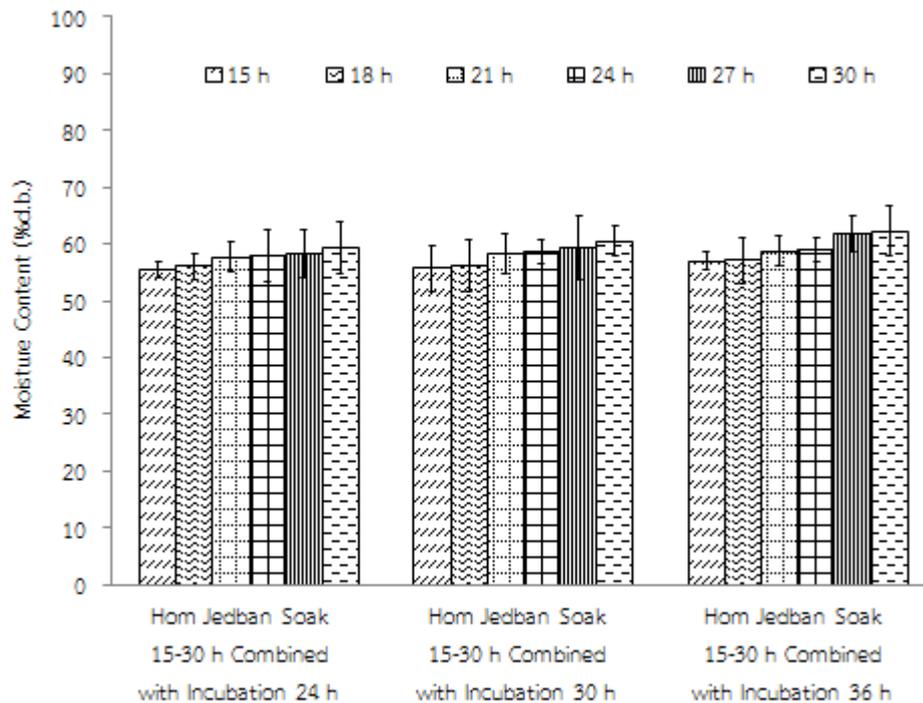

ภาพที่ 4.5 ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมหลังการแช่และการบ่ม

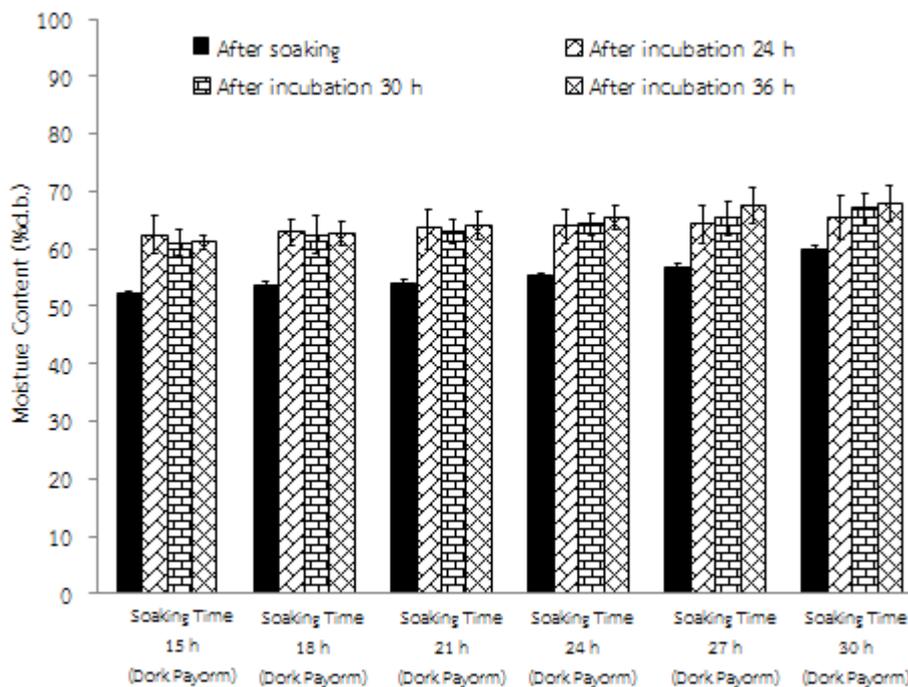
จากภาพที่ 4.5 ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามเวลาการแช่ ในทุกเวลาการบ่มที่ทำการศึกษา แต่การเพิ่มขึ้นดังกล่าวไม่แสดงความแตกต่างอย่างเด่นชัดเมื่อพิจารณาจากค่า Standard deviation ของผลการทดลอง โดยปริมาณความชื้นของข้าวหลังการแช่ 15-30 h และการบ่ม 24 30 และ 36 h อยู่ในช่วง 62.43-65.42 61.02-66.99 และ 61.21-67.89% (d.b.) ตามลำดับ เมื่อเวลาการบ่มเพิ่มขึ้น ปริมาณความชื้นสูงสุดของข้าวเพิ่มขึ้น โดยมีปริมาณความชื้นสูงสุดเป็น 65.42 66.99 และ 67.89% (d.b.) ที่เวลาการแช่ 30 h และเวลาการบ่ม 24 30 และ 36 h ตามลำดับ

จากภาพที่ 4.6 เมื่อพิจารณาที่เวลาการแช่และเวลาการบ่มเท่ากัน ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์หอมเจ็ดบ้านต่ำกว่าข้าวพันธุ์ดอกพะยอม โดยปริมาณความชื้นของข้าวหลังการแช่ 15-30 h และการบ่ม 24 30 และ 36 h อยู่ในช่วง 55.45-59.32 55.80-60.48 และ 56.96-62.21% (d.b.) ตามลำดับ ในขณะที่ปริมาณความชื้นสูงสุดของข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้านเพิ่มขึ้นตามเวลาการบ่มเช่นเดียวกับในข้าวพันธุ์ดอกพะยอมเพียงแต่มีปริมาณความชื้นสูงสุดในข้าวต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบปริมาณความชื้นหลังการแช่กับหลังการบ่มดังแสดงในภาพที่ 4.7 และ 4.8 พบว่าปริมาณความชื้นหลังการบ่มในข้าวพันธุ์ดอกพะยอมและ

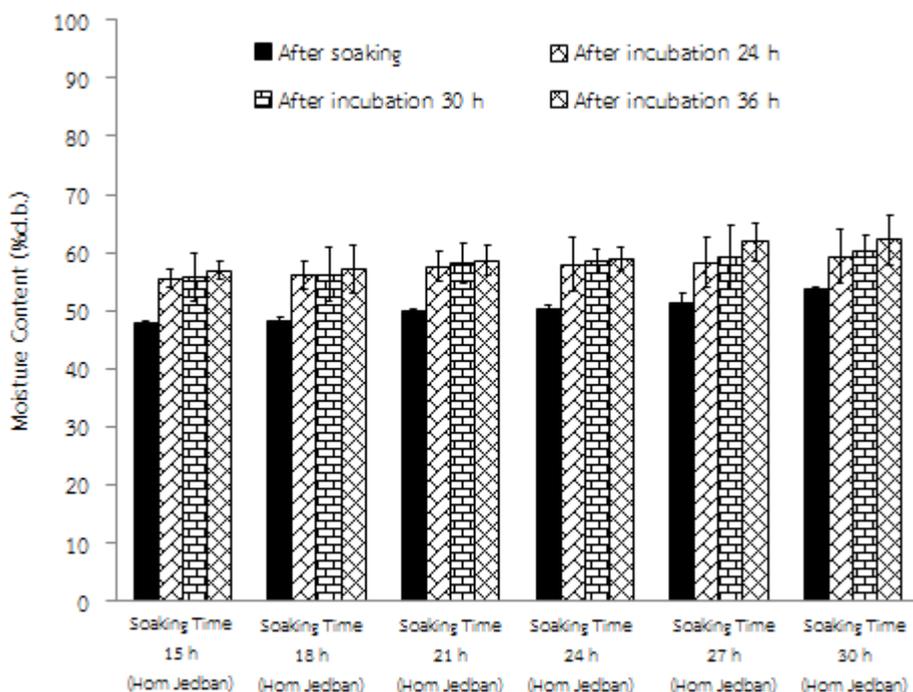
พันธุ์หอมเจ็ดบ้านมีการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณความชื้นหลังการแช่ โดยการเพิ่มขึ้นของปริมาณความชื้นนี้คิดเป็นเปอร์เซ็นต์การเพิ่มขึ้นของความชื้นเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณความชื้นหลังการแช่ได้ประมาณ 9-19% สำหรับข้าวพันธุ์ดอกพะยอม และ 10-20% สำหรับข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน

ภาพที่ 4.6 ความชื้นของข้าวไร่พันธุ์หอมเจ็ดบ้านหลังการแช่และการบ่ม

ภาพที่ 4.7 ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมหลังการแช่เปรียบเทียบกับหลังการบ่ม

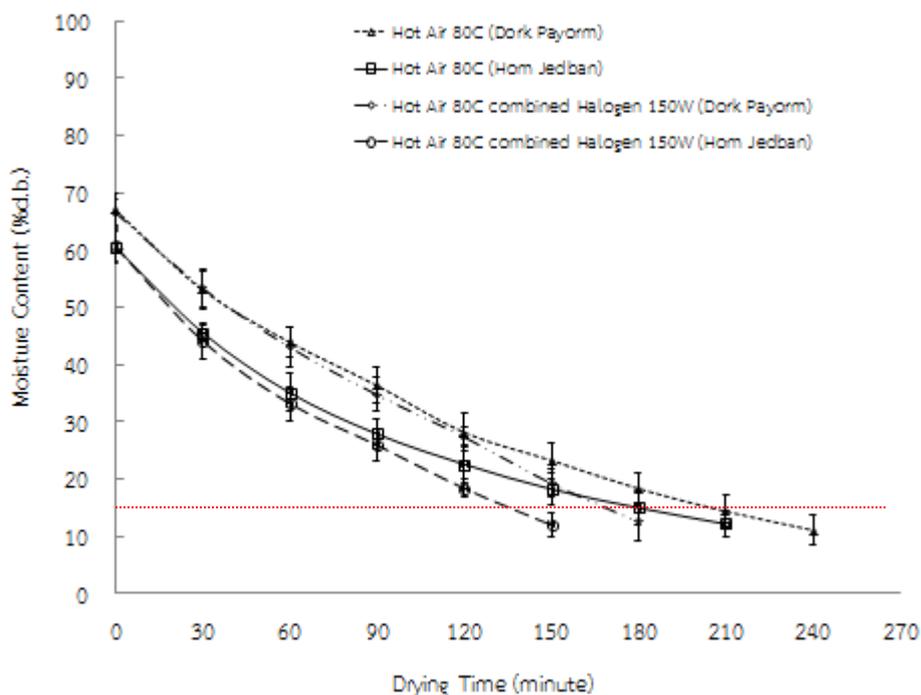

ภาพที่ 4.8 ปริมาณความชื้นของข้าวไร่พันธุ์หอมเจ็ดบ้านหลังการแช่เปรียบเทียบกับหลังการบ่ม

กระบวนการบ่มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความชื้นในข้าวไร่ทั้ง 2 พันธุ์อย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการแช่ ปริมาณความชื้นในข้าวไร่ทั้ง 2 พันธุ์แสดงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของเวลาการแช่และเวลาการบ่ม ปริมาณความชื้นที่ข้าวสามารถดูดกลืนไว้ได้แตกต่างกันตามพันธุ์ข้าว เวลาการบ่มส่งผลต่อปริมาณความชื้นสูงสุดในข้าวไร่ทั้ง 2 พันธุ์ และเมื่อพิจารณาผลของปริมาณความชื้นร่วมกับผลของร้อยละการงอก พบว่า ข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้านแม้จะมีปริมาณความชื้นน้อยกว่าข้าวพันธุ์ดอกพะยอม แต่มีร้อยละการงอกที่สูงกว่า ซึ่งอาจบอกเป็นนัยว่าข้าวไร่แต่ละพันธุ์มีปริมาณความชื้นที่เหมาะสมสำหรับการงอกของเมล็ดที่แตกต่างกัน

4.3 จลนศาสตร์การอบแห้งข้าวไร่งอก

ข้าวไร่ (Upland rice) หลังนำมาผ่านกระบวนการแช่และการบ่ม ทำให้เกิดการงอกของข้าวไร่ กลายเป็นข้าวไร่งอก (Germinated upland rice) ซึ่งข้าวไร่งอกมีความชื้นสูงจึงจำเป็นต้องนำมาผ่านกระบวนการลดความชื้น โดยการศึกษาที่ใช้ชุดอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับหลอดฮาโลเจนขนาด 150 W ที่ติดตั้งอยู่ในเครื่องผลิตข้าวไร่งอกในการอบแห้ง ข้าวไร่งอกที่เลือกนำมาอบแห้งใช้ข้าวไร่งอกที่มีปริมาณความชื้นสูงที่สุด เพื่อทดสอบถึงประสิทธิภาพการอบแห้งสูงสุดของเครื่อง โดยเลือกข้าวไร่งอกที่ผ่านการแช่น้ำเป็นเวลา 30 h ร่วมการบ่ม 36 h ทำให้ได้ข้าวไร่งอกที่มีความชื้นเริ่มต้นก่อนการอบแห้งประมาณ 66% (d.b.) สำหรับข้าวพันธุ์ดอกพะยอม และ 60% (d.b.) สำหรับข้าวพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน ข้าวไร่งอกทั้ง 2 พันธุ์ จะถูกอบแห้งภายในเครื่องผลิตข้าวไร่งอกจนกระทั่งความชื้นลดลงเหลือ 15% (d.b.) ซึ่งเป็นความชื้นที่เหมาะสมต่อการเก็บรักษา

ภาพที่ 4.9 จลนศาสตร์การอบแห้งข้าวไร่อก

ภาพที่ 4.9 แสดงจลนศาสตร์การอบแห้งข้าวไร่อก ในระหว่างการอบแห้งข้าวไร่อกพันธุ์ดอกพะยอม ช่วง 60 นาทีแรกของการอบแห้ง การลดลงของความชื้นของข้าวใกล้เคียงกันไม่ว่าจะเป็นการอบแห้งด้วยอากาศร้อนหรืออบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน หลังจากนั้นข้าวไร่อกที่อบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจนจะมีการลดลงของปริมาณความชื้นเร็วกว่าการอบแห้งด้วยลมร้อนเพียงอย่างเดียว โดยในข้าวพันธุ์ดอกพะยอม ใช้เวลาประมาณ 165 นาที สำหรับการอบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน และ 210 นาที สำหรับการอบแห้งด้วยอากาศร้อน จึงจะทำให้ความชื้นของข้าวไร่อกลดลงมาอยู่ในระดับที่เหมาะสม สำหรับในข้าวไร่พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปริมาณความชื้นในระหว่างการอบแห้งคล้ายกันกับข้าวพันธุ์ดอกพะยอม เพียงแต่ช่วงเวลาที่อัตราการลดลงของความชื้นของทั้ง 2 วิธี มีค่าใกล้เคียงกัน เป็นช่วงเวลาที่สั้นกว่า คือ เพียงแค่ช่วง 15 นาทีแรกของการอบแห้งเท่านั้น หลังจากนั้นการอบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจนจะมีการลดลงของปริมาณความชื้นเร็วกว่า และใช้เวลาในการลดความชื้นประมาณ 135 นาที สำหรับการอบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน และ 180 นาที สำหรับการอบแห้งด้วยอากาศร้อน

การลดลงของปริมาณความชื้นอย่างรวดเร็วในการอบแห้งด้วยอากาศร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน เป็นผลมาจากรังสีอินฟราเรดที่ปล่อยออกมาจากหลอดฮาโลเจนช่วยถ่ายเทความร้อนให้กับความชื้นที่บริเวณผิวเมล็ดข้าวและยังสามารถแทรกซึมเข้าไปในเมล็ดข้าว ส่งผลให้ความชื้นในเมล็ดข้าวได้รับความร้อนเร็วขึ้น จึงทำให้ความชื้นทั้งที่ผิวและภายในเมล็ดถูกระบายออกจากเมล็ดข้าวอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับ การอบแห้งด้วยอากาศร้อน ซึ่งเมล็ดข้าวได้รับความร้อนเฉพาะบริเวณผิวที่สัมผัสกับอากาศร้อน ความชื้นที่ถูกระบายออกไปจึงเป็นแค่เพียงความชื้นที่บริเวณผิวเท่านั้น ในขณะที่ภายในเมล็ดยังคงมีความชื้นอยู่ ซึ่งต้องใช้เวลากว่าความชื้นภายในเมล็ดจะได้รับความร้อนจนเกิดการแพร่ออกมาและเกิดการระเหยที่ผิว

4.4 ปริมาณจุลินทรีย์ของข้าวไร้งอก

ในกระบวนการแช่และกระบวนการบ่มเพื่อผลิตข้าวไร้งอกก่อให้เกิดการหมัก (Fermentation) ส่งผลให้มีการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ และทำให้ปริมาณจุลินทรีย์เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการลดปริมาณจุลินทรีย์หลังจากกระบวนการเพาะงอกเสร็จสิ้นลง ซึ่งในการศึกษานี้ใช้วิธีการลดปริมาณจุลินทรีย์ 2 วิธี คือ วิธีการอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับการใช้หลอด Halogen 150 w เนื่องจากเป็นวิธีการอบแห้งที่สามารถลดความชื้นได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอบแห้งด้วยอากาศร้อน และวิธีการ Pasteurize ด้วยน้ำร้อนที่อุณหภูมิ 65°C โดยในการศึกษาจะเลือกข้าวไร้งอกที่ผ่านการงอกด้วยการแช่น้ำ 3-30 h ร่วมกับการบ่ม 24 และ 30 h เนื่องจากให้ร้อยละการงอกที่ค่อนข้างสูง (โดยเฉพาะที่เวลาการแช่ 30 h และเวลาการบ่ม 24 และ 30 h ตามลำดับ) สำหรับการบ่มที่ 36 h แม้จะให้ร้อยละการงอกสูงที่สุด แต่ไม่แตกต่างอย่างชัดเจนกับร้อยละการงอกที่เวลาการแช่ 30 h ร่วมกับการบ่ม 30 h นอกจากนี้ยังใช้เวลาในการบ่มที่นานกว่า ดังนั้นจึงไม่ถูกเลือกนำมาหาปริมาณจุลินทรีย์

ตารางที่ 4.1 ปริมาณจุลินทรีย์ในข้าวไร้งอกหลังผ่านกระบวนการเพาะงอก และหลังผ่านกระบวนการลดปริมาณจุลินทรีย์ด้วยวิธี Pasteurize และวิธีการอบแห้ง

Rice variety	Sample	Microorganism content (Colonies/gram)		
		After soaking and incubation	After hot air drying 80°C combine with halogen 150 W	After pasteurize in water at 65°C
Dork Payorm	Soaking 3 hr and incubation 24 hr	12,833 ± 764a	5 ± 1a	41 ± 10a
	Soaking 6 hr and incubation 24 hr	16,171 ± 1763a	7 ± 2a	44 ± 12a
	Soaking 9 hr and incubation 24 hr	15,630 ± 2344a	9 ± 1a	63 ± 15a
	Soaking 30 hr and incubation 24 hr	176,800 ± 1442b	433 ± 126b	*N/A
	Soaking 30 hr and incubation 30 hr	191,789 ± 6327c	593 ± 70b	*N/A
Hom Jedban	Soaking 30 hr and incubation 24 hr	281,800 ± 7686d	1,134 ± 96c	*N/A
	Soaking 30 hr and incubation 30 hr	303,456 ± 7977e	1,393 ± 170d	*N/A

a,b,c,d,e mean with different superscripts in the same column are significantly different ($p \leq 0.05$).

*N/A = Not available

ข้าวไร้งอกหลังผ่านกระบวนการเพาะงอกมีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณจุลินทรีย์ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ปริมาณจุลินทรีย์ของข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามเวลาการแช่ที่เพิ่มขึ้น โดยเวลาการแช่ที่เพิ่มขึ้นในช่วง 3-9 h มีปริมาณจุลินทรีย์อยู่ในช่วง 12,833-15,630 cfu/g แต่เมื่อเวลาการแช่เพิ่มขึ้นถึง 30 h ปริมาณจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีปริมาณจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นประมาณ 11 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับที่เวลาการแช่ 9 h และเวลาการบ่ม 24 h นอกจากนี้เมื่อปรับเวลาการบ่มเพิ่มขึ้นจาก 24 h เป็น 30 h ส่งผลให้ปริมาณจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีปริมาณจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นประมาณ 1 เท่า สำหรับทั้งในข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมและพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน ปริมาณจุลินทรีย์ที่เกิดขึ้นหลังกระบวนการเพาะงอกถูกลดลงด้วยวิธีการอบแห้งและวิธี Pasteurize โดยวิธีการอบแห้งสามารถลดปริมาณของจุลินทรีย์ได้ดีกว่าวิธีการ Pasteurize ซึ่งลดปริมาณจุลินทรีย์เหลือเพียง 5-9 cfu/g ในขณะที่วิธีการ Pasteurize สามารถลดปริมาณจุลินทรีย์เหลืออยู่ในช่วง 41-63 cfu/g สำหรับปริมาณจุลินทรีย์ที่เวลาการแช่ 30 h ร่วมกับเวลาการบ่ม 24 และ 30 h หลังการอบแห้งมีการลดลงของปริมาณจุลินทรีย์แตกต่างกันกับปริมาณจุลินทรีย์เริ่มต้นในเงื่อนไขอื่น ๆ อย่างไรก็ตามวิธีการอบแห้งและวิธี Pasteurize สามารถลดปริมาณจุลินทรีย์ได้ถึง 99.9% และ 99.7% ตามลำดับ นอกจากนี้ปริมาณจุลินทรีย์ที่เหลืออยู่ไม่เกิน 10,000 cfu/g ซึ่งอยู่ในระดับที่ปลอดภัยตามมาตรฐานความปลอดภัยในอาหาร [31]

4.5 สีของข้าวไร้งอก

ในการวัดสีของข้าวไร้งอกเลือกใช้ข้าวไร้งอกที่ผ่านการงอกด้วยการแช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 24 และ 30 h เนื่องจากให้ร้อยละการงอกที่ค่อนข้างสูง และใช้เวลาในการเพาะงอกไม่นานจนเกินไป โดยนำข้าวไร้หลังผ่านกระบวนการเพาะงอกมาอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับการใช้หลอด Halogen 150 w เนื่องจากเป็นวิธีการอบแห้งที่สามารถลดความชื้นข้าวไร้งอกได้อย่างรวดเร็ว และสามารถลดปริมาณจุลินทรีย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้าวไร้งอกหลักจากอบแห้งจนความชื้นลดลงถึงระดับที่เหมาะสมจะถูกนำมากะเทาะเปลือกและนำเมล็ดข้าวมาวัดสีด้วยเครื่องวัดสี ตารางที่ 4.2 แสดงค่าสีของข้าวไร้ก่อนการเพาะงอก และข้าวไร้งอกหลังการอบแห้งด้วยเครื่องผลิตข้าวไร้งอก ซึ่งพบว่า ข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมหลังการนำมาเพาะงอกและอบแห้งด้วยเครื่องผลิตข้าวไร้งอก มีค่าสี L^* a^* และ b^* ของข้าวไร้งอกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก ในขณะที่ข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้านมีค่าสี L^* และ a^* ของข้าวไร้งอกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก แต่ค่า b^* ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก อย่างไรก็ตามข้าวไร้ทั้ง 2 พันธุ์ เมื่อนำมาผลิตเป็นข้าวไร้งอกด้วยการแช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 24 h และอบแห้งด้วยลมร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน ให้ค่าสี L^* a^* และ b^* ของข้าวไร้งอกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกับข้าวไร้งอกที่แช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 30 h และอบแห้งด้วยลมร้อนร่วมกับหลอดฮาโลเจน

ตารางที่ 4.2 ค่าสีของข้าวไร่ก่อนการเพาะงอก และข้าวไร่งอกหลังการอบแห้งด้วยเครื่องผลิตข้าวไร่งอก

Sample	Rice variety	Color		
		L*	a*	b*
Upland rice	Dork Payorm	64.08±2.44c	5.14±0.51a	24.48±0.56c
	Hom Jedban	39.78±3.72b	15.17±2.81b	19.80±2.12a
Germinated upland rice (Soaking time 30 h, incubation time 24 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	63.44±1.73c	3.93±0.42a	22.81±1.22bc
	Hom Jedban	34.36±1.73a	18.56±2.25c	21.86±1.91ab
Germinated upland rice (Soaking time 30 h, incubation time 30 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	63.90±1.44c	3.95±0.51a	22.82±0.79bc
	Hom Jedban	31.02±3.83a	17.79±0.89c	21.77±2.08ab

a,b,c mean with different superscripts in the same column are significantly different (p<0.05).

4.6 การแตกหักของเมล็ดข้าวไร่งอก

ในการหาการแตกหักของข้าวไร่งอก เลือกใช้ข้าวไร่งอกที่ผ่านการงอกด้วยการแช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 24 และ 30 h จากนั้นนำข้าวไร่งอกมาอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับการใช้หลอด Halogen 150 w ซึ่งติดตั้งภายในเครื่องผลิตข้าวไร่งอก (เหตุผลในการเลือกวิธีการเพาะงอกและวิธีการอบแห้งดังอธิบายในหัวข้อก่อนหน้านี้) ข้าวไร่งอกที่การผ่านลดความชื้นถูกนำมาเข้าเครื่องกะเทาะเปลือกและเครื่องคัดแยกเมล็ดข้าวตามลำดับ ปริมาณเมล็ดข้าวที่แตกหักถูกแสดงในรูปของร้อยละการแตกหัก ตารางที่ 4.3 แสดงการแตกหักของข้าวไร่และข้าวไร่งอก พบว่า ข้าวไร่พันธุ์ดอกพะยอมมีร้อยละการแตกหักของข้าวต่ำกว่าข้าวไร่พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน เมื่อนำมาเพาะงอก พบว่า ข้าวไร่งอกพันธุ์ดอกพะยอมมีร้อยละการแตกหักของเมล็ดข้าวไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับเมล็ดข้าวไร่ก่อนเพาะงอก แต่ในข้าวไร่งอกพันธุ์หอมเจ็ดบ้านมีร้อยละการแตกหักเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับเมล็ดข้าวไร่ก่อนเพาะงอก อย่างไรก็ตามกระบวนการงอกโดยใช้เวลาการบ่มที่แตกต่างกันที่ 24 h และ 30 h ไม่ส่งผลต่อร้อยละการแตกหักของข้าวอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.3 ร้อยละการแตกหักของข้าวไร่และข้าวไร่เือก

Sample	Rice variety	Percentage of cracking (%)
Upland rice	Dork Payorm	6.18±1.14a
	Hom Jedban	12.74±1.51b
Germinated upland rice (Soaking time 30 h, incubation time 24 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	7.35±2.17a
	Hom Jedban	16.05±1.20c
Germinated upland rice (Soaking time 30 h, incubation time 30 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	9.02±2.52a
	Hom Jedban	18.32±1.43c

a,b,c mean with different superscripts in the same column are significantly different ($p \leq 0.05$).

4.7 การทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภค

ในการทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อคุณภาพของข้าวไร่เือก เลือกใช้ข้าวไร่เือกที่ผ่านการงอกด้วยการแช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 30 h โดยนำข้าวไร่หลังผ่านกระบวนการเพาะงอกมาอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับการใช้หลอด Halogen 150 w (วิธีการเพาะงอกดังกล่าวให้ร้อยละการงอกที่สูงและวิธีการอบแห้งดังกล่าวสามารถลดปริมาณจุลินทรีย์ลงมาอยู่ในระดับที่เหมาะสม) นำข้าวไร่เือกที่ถูกลดความชื้นเรียบร้อยแล้วมาเข้าเครื่องกะเทาะเปลือกและเครื่องคัดแยกเมล็ดข้าวตามลำดับ จากนั้นนำข้าวเต็มเมล็ดมาหุงต้มและนำไปให้ผู้บริโภคชิมเพื่อกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม ซึ่งข้อมูลในแบบสอบถามจะถูกนำไปประเมินและคิดเป็นค่าคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยของคุณภาพของข้าวไร่เือกในแต่ละด้าน ผลการทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อคุณภาพของข้าวไร่เือกด้วยแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4.4 ซึ่งแสดงถึงความพึงพอใจในกลิ่นและสีของข้าวไร่เือกในระดับดีมากทั้งในข้าวไร่เือกพันธุ์ดอกพะยอมและหอมเจ็ดบ้าน ในขณะที่เนื้อสัมผัสของข้าวไร่เือกเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภคในระดับดีมากสำหรับข้าวไร่เือกพันธุ์ดอกพะยอม และในระดับดีสำหรับข้าวไร่เือกพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน

ตารางที่ 4.4 ค่าคะแนนความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อคุณภาพด้านสี กลิ่น และเนื้อสัมผัสของข้าวไร่เือก ที่ผลิตจากเครื่องผลิตข้าวไร่เือก

Qualities of germinated upland rice	Rice variety	Average score	Satisfaction level
Odor	Dork Payorm	4.40	Very good
	Hom Jedban	4.30	Very good
Color	Dork Payorm	4.36	Very good
	Hom Jedban	4.40	Very good

Texture (hardness)	Dork Payorm	4.10	Very good
	Hom Jedban	3.40	Good

4.8 การวิเคราะห์สารอาหารในข้าวไร้งอก

ในการวิเคราะห์หาปริมาณสารอาหารในข้าวไร้งอกจะวิเคราะห์หาปริมาณสาร GABA (γ -amino-butyric acid) Vitamin E (Alpha-tocopherol) และ Fe (Iron) โดยเลือกใช้ข้าวไร้งอกที่ผ่านการงอกด้วยการแช่น้ำ 30 h ร่วมกับการบ่ม 24 และ 30 h จากนั้นนำข้าวไร้งอกมาอบแห้งด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C ร่วมกับการใช้หลอด Halogen 150 w (เหตุผลในการเลือกวิธีการเพาะงอกดังกล่าวเนื่องจากให้ร้อยละการงอกที่สูงและใช้เวลาในการเพาะงอกไม่นาน และเหตุผลในการเลือกวิธีการอบแห้งดังกล่าวเนื่องจากใช้เวลาในการอบแห้งสั้นและสามารถลดปริมาณจุลินทรีย์ให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยในอาหาร) ข้าวไร้งอกที่การผ่านลดความชื้นถูกนำมาวิเคราะห์หาปริมาณสารอาหาร ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.5 ในข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมมีปริมาณสาร GABA และ Fe สูงกว่าข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน และมีปริมาณ Vitamin E เท่ากัน เมื่อนำข้าวไร้ทั้ง 2 พันธุ์มาเพาะงอกกลายเป็นข้าวไร้งอกพบว่า ปริมาณสาร GABA ในข้าวไร้ทั้ง 2 พันธุ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก โดยมีปริมาณสาร GABA เพิ่มขึ้น 4.9-6.5 เท่า สำหรับข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมและ 8.1-9.5 เท่าสำหรับข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน ซึ่งการเพิ่มขึ้นของสาร GABA เกิดขึ้นเนื่องจากการแช่และการบ่มกระตุ้นให้เมล็ดข้าวเกิดการงอก [32] นอกจากนี้การบ่มเมล็ดข้าวภายในเครื่องผลิตข้าวไร้งอกยังทำให้เกิดสภาวะอับอากาศ ทำให้เมล็ดข้าวอยู่ในสภาวะเครียดและส่งผลให้มีการผลิตสาร GABA เพิ่มขึ้นหลังการงอก [33] สาร GABA ในข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์ที่ผลิตจากเครื่องผลิตข้าวไร้งอกมีปริมาณผ่านเกณฑ์มาตรฐานสินค้าเกษตร คือ มีปริมาณไม่น้อยกว่า 5 mg/100 g [34] นอกจากนี้ปริมาณสาร GABA ในข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์ยังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตามเวลาการบ่มที่เพิ่มขึ้นจาก 24 h เป็น 30 h

ปริมาณ Vitamin E ในข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 1.1-1.3 เท่า สำหรับข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมและ 1.1-1.4 เท่าสำหรับข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้าน อย่างไรก็ตามข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์มีปริมาณ Vitamin E หลังการงอกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแม้จะใช้เวลาการบ่มแตกต่างกันที่ 24 และ 30 h เมื่อเพิ่มเวลาการบ่มจาก 24 h เป็น 30 h พบว่า ปริมาณ Vitamin E ในข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้านมีปริมาณ Fe ในข้าวไร้ก่อนการงอกต่ำกว่าในข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมอย่างมีนัยสำคัญ หลังกระบวนการเพาะงอก ปริมาณ Fe ในข้าวไร้งอกทั้ง 2 พันธุ์ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับข้าวไร้ก่อนเพาะงอก โดยในข้าวไร้พันธุ์ดอกพะยอมลดลงอย่างมีนัยสำคัญประมาณ 13.2% ที่เวลาการบ่ม 24 h และในข้าวไร้พันธุ์หอมเจ็ดบ้านลดลงอย่างมีนัยสำคัญประมาณ 22.3% ที่เวลาการบ่ม 30 h นอกจากนี้เวลาการบ่มที่แตกต่างกัน 24 และ 30 h ส่งผลให้ปริมาณ Fe ในข้าวไร้งอกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งในพันธุ์ดอกพะยอมและพันธุ์หอมเจ็ดบ้าน

ตารางที่ 4.5 ปริมาณสารอาหารในข้าวไร่และข้าวไร่งอก

Sample	Rice variety	GABA (mg/100g)	Vitamin E (mg/100g)	Fe (mg/100g)
Upland rice	Dork Payorm	3.60±0.03b	0.40±0.00a	1.59±0.11d
	Hom Jedban	2.11±0.08a	0.40±0.00a	1.39±0.07bc
Germinated upland rice				
(Soaking time 30 h, incubation time 24 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	17.64±0.10d	0.52±0.00c	1.38±0.02b
	Hom Jedban	17.14±0.18c	0.54±0.01c	1.35±0.04b
Germinated upland rice				
(Soaking time 30 h, incubation time 30 h and hot air drying 80°C combined with halogen lamp 150 W)	Dork Payorm	23.37±0.17f	0.44±0.01b	1.53±0.01cd
	Hom Jedban	19.98±0.10e	0.43±0.01b	1.08±0.06a

a,b,c,d,e,f mean with different superscripts in the same column are significantly different ($p \leq 0.05$).